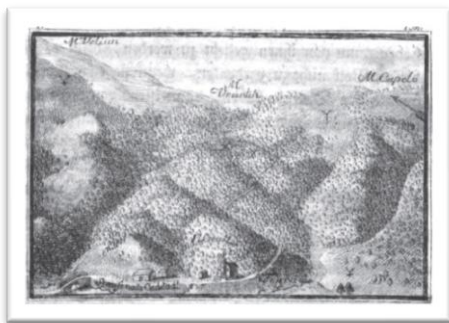

Projekt je usmjeren na postizanje sljedećih konkretnih rezultata: izradba baze podataka na zasebnoj web-stranici s podacima iz navedenih vojnih popisa i matičnih knjiga, a koja će biti dostupna za on-line unos podataka i pregledavanje istih, te integrirana u svjetske mreže sličnih baza kao što su EHPS-Net i MOSAIC; objavljivanje znanstvenih publikacija (članci, knjige građe i monografije); održavanje javnih predavanja; sudjelovanja na znanstvenim konferencijama; organiziranje radionica povjesničarskih vještina (lociranje, selektiranje i transkribiranje, unos podataka) i odabir volonterskog tima, kao i objavljivanje popularno-znanstvenih radova i suradnja s lokalnim zajednicama / udrugama.

Realizacijom ovog projekta znanstvenoj i široj javnosti prezentirala bi se u potpunosti istraživačka problematika konkretnog (poimeničnog, a ne samo općenitog i nedefiniranog) udjela hrvatskih vojnika i časnika u austrijskim i mletačkim postojbama, njihovog vojničkog života te specifičnog načina ratovanja. Takvi bi rezultati u konačnici bili podjednako važni i uporabljivi i za hrvatsku i za inozemnu historiografiju.

Istraživački tim čine Juraj Balić, Alexander Buczynski (voditelj), Lovorka Čoralić, D. B. G. Heuser, Maja Katušić, Vedran Klaužer, Arijana Kolak Bošnjak, Domagoj Madunić, Nikola Markulin, Stjepan Matković, Filip Novosel, Tado Oršolić, Vlad Popovici, Ruža Radoš i Ferenc Végh.

Kontaktirati nas možete preko Hrvatskog instituta za povijest, Opatička 10, 10000 Zagreb ili putem webstranice <http://croatian-frontier.com>

Ovaj projekt financira **Hrvatska zaklada za znanost** pod brojem IP-2014-09-3675

VOJNIČKI ŽIVOT I SLIKE RATNIKA U HRVATSKOM POGRANIČJU OD 16. STOLJEĆA DO 1918.

Nepobitna je činjenica da su europske velesile (osobito Habsburška Monarhija, Mletačka Republika i Francuska) tijekom ranog novog vijeka organizirano počele koristiti hrvatske vojnike na raznim ratištima diljem Europe. Najprimjereniji trajni podsjetnik na to je 'kravata' koju su hrvatski konjanici nosili tijekom Tridesetogodišnjeg rata i koja je sada globalno priznata kao brendirani modni detalj iz Hrvatske. Manje je, međutim, poznato da je upravo taj isti rat stigmatizirao hrvatske vojnike kao tobože hrabre, ali nemilosrdne i okrutne vojnike. Hrvatski vojnici se nisu uspjeli osloboditi tog stereotipnog imidža ni u kasnijim stoljećima. Slika Trenkovih pandura i hrvatskih krajišnika tijekom Rata za austrijsko nasljeđe, kao i Hrvata prisutnih na mletačkim bojišnicama od Furlanije do Krfa, nije se bitno razlikovala od slike Hrvata sto godina ranije. Od trenutka kad su hrvatski vojnici počeli sudjelovati u ratnim zbivanjima diljem Europe, njihova je pojava izazvala posebnu pozornost europske javnosti. Slika o Hrvatima koja se počela širiti Europom bila je tako zapravo slika hrvatskih vojnika, a slijedom toga Hrvati su prikazani kao vojnički narod. Njihova pojava na europskim ratištima izazvala je strahopoštovanje među prijateljskim i neprijateljskim snagama vrlo slično mentalnom impaktu što su ga prije njih izazvali Goti, Tatari, Vikinzi i sl. Služeći kao lako pješništvo ili laka konjica, hrvatski su vojnici revolucionalizirali dotadašnji ranonovovjekovni način ratovanja kojim su dominirali veliki manevri, velike bitke i velike opsade. Hrvati nisu, dakle, bili prepoznatljivi samo po stilu odijevanja, već i po stilu ratovanja.

Gerila (*guerilla*) postala je početkom 19. stoljeća zahvaljujući oružanom otporu španjolskih neregularnih boraca protiv francuske vojske uvriježen naziv za poseban način ratovanja kojeg su karakterizirali zasjede, prepadi i čarke. No, "mali rat" bio je način ratovanja koji je davno prije toga stasao na granici između Habsburške Monarhije (Vojna krajina) i Mletačke Republike (Dalmacija) s jedne strane te Osmanlijskog Carstva (Bosna i Hercegovina, Crna Gora) s druge strane. Za stanovnike tog hrvatskog pograničja "mali rat", međutim, nije samo bio način ratovanja, nego i način života. Uključivanjem hrvatskih vojnika u razne ratove diljem Europe, njihove su ratne vještine trajno utjecale na način kako su dotad vođeni veliki ratovi. Velike su sile počele ustrojavati lako pješništvo i laku konjicu poučeni iskustvom s hrvatskim vojnicima. Spoj gerilskog rata i organizacija lakih vojnih jedinica predstavlja dosad neistraženu prekretnicu vojne revolucije koja traje tijekom čitavog ranog novog vijeka. Zanimljivo je, osim toga, da je gerila konstanta u hrvatskoj povijesti od dolaska Turaka do Drugog svjetskog rata pa i do Domovinskog rata.

Istraživački je cilj spoznaja o demografskim, socio-ekonomskim i političkim prilikama u hrvatskom pograničju te o uzročno-posljedičnim vezama između tih prilika koji su činili svakodnevicu hrvatskih vojnika i njihova identiteta. Istraživanje će se koncentrirati na Ličku i Otočku pukovniju u Vojnoj krajini, Zadar i Kotor kao središnja uporišta Mletačke Republike na istočnome Jadranu, te Dubrovačku Republiku. Projekt, dakle, geografski prati Dinarsko gorje od Like do Kotora, tj. prirodnu granicu koja spaja mediteranski i srednjoeuropski prostor. Projekt vremenski obuhvaća razdoblje od početka 16. do raspada Habsburške Monarhije 1918.

Glavna istraživačka pitanja koji će se razmatrati su: 1. Tko je činio vojno društvo (vojno ljudstvo, ali i ljudstvo neizravno povezano uz vojnu službu) hrvatskoga pograničja? 2. Po čemu su ti vojnici bili specifični, odnosno što su bile njihove vještine i kakav su ugled uživali? 3. Postoji li i kakva vremenska i prostorna korelacija?

THE PENNSYLVANIA JOURNAL

No. 59, 12-01-1744 OS

Description of the Croats or Pandours, in the Service of the Queen of Hungary. (...) It is difficult to find Men better made or more capable of enduring great Fatigues. They travel 8 or 10 Leagues a Day, and though their Armour be very heavy, yet they support it as stoutly as the ancient Romans. They are naturally Soldiers. (...) Their Infantry, (...) use their Fire-arms well and are excellent Marksmen.

Rekonstrukcija svakodnevice i identiteta pripadnika vojničkog društva objedinit će: 1. demografska kretanja (natalitet, fertilitet i mortalitet), migracije i socio-ekonomski kontekst (dobna, spolna i profesionalna struktura) na temelju vojnih popisa, matičnih knjiga, popisa stanovništva, katastarskih popisa, zemljišnih knjiga, oporuka; 2. vojni i ratni kontekst (vojna organizacija i obuka, "mali rat" i umijeće ratovanja, imidž i samosvijest hrvatskih ratnika) na temelju službene korespondencije, putopisa i novinskih članaka; te 3. geopolitički kontekst (upravnopravna organizacija, tranzicije vlasti) na temelju zemljopisnih karata i službene korespondencije.

Znanstveno istraživanje koje će provesti projektni tim zasniva se na prikupljanju i obradi gradiva koje je do sada (unatoč svom opsegu) bilo izvan znanstvenog fokusa domaćih i stranih istraživača i koje zbog toga praktički nije bilo korišteno (vojni popisi, matične knjige, popisi stanovništva, zemljišne knjige u hrvatskim i inozemnim arhivima). U ovim istraživanjima težište je usmjereno na konkretne ljude, njihovo djelovanje i sudbinu. Imena, prezimena, zavičajno podrijetlo, vojni status, mobilnost (premještanje iz jedne jedinice u drugu), kao i niz osobnih podataka (statura, boja kose, dob), omogućuju da se o ovoj temi govori na personalan, izravan i konkretan način.

Arhivsko gradivo koje omogućuje izradbu projektnih zadataka izrazito je opsežno, iziskuje daljnji višemjesečni terenski rad u arhivima (riječ je o više stotina svežnjeva koji se izravno odnose na hrvatske vojnike i časnike u habsburškim i mletačkim postrojbama koji gotovo da nisu bili spominjani u dosadašnjim historiografskim radovima), a tim zadužen za prikupljanje i obradu navedenog u potpunosti je osposobljen za rad na njemu.

